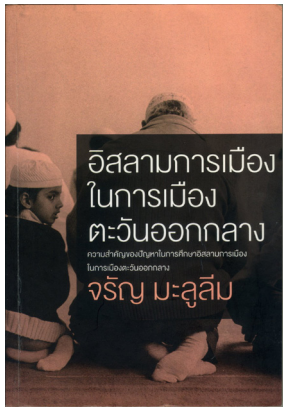
บทความปริทัศน์หนังสือ

อิสลามการเมืองในการเมืองตะวันออกกลาง : ความสำคัญของปัญหาในการศึกษาอิสลามการเมืองในการเมืองตะวันออกกลาง

*ดร.อณัส อมาตยกุล**

หนังสือ **"อิสลามการเมืองในการเมืองตะวันออกกลาง: ความสำคัญของปัญหาในการศึกษาอิสลามการเมืองในการเมืองตะวันออกกลาง"** เขียนโดย รศ.ดร.จรัญ มะลูลีม เป็นหนังสือที่ผู้เขียนในฐานะอาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เขียนขึ้นสำหรับการศึกษาวิชาการระหว่างประเทศในระดับปริญญาโทและเอก ที่นักศึกษาจะต้องเรียนวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเมืองระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์และนโยบายต่างประเทศของกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง การเมืองการปกครองของกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง ฯลฯ และเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทั่วไปที่สนใจประเด็นทางการเมือง สังคมและศาสนาในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง

ผู้เขียนได้ร้อยเรียงสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเมืองในตะวันออกกลางไม่ว่าจะเป็น การให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจภูมิภาคตะวันออกกลางตั้งแต่ช่วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 การผ่านวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ของภูมิภาคนี้เริ่มจากการล่มสลายของจักรวรรดิออตโตมาน ที่นำไปสู่การแบ่งสันปันส่วนภูมิภาคตะวันออกกลางโดยจักรวรรดิ นิยมตะวันตก และเป็นการปูทางให้แก่การสนับสนุนการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวยิวจนสามารถจัดตั้งรัฐอิสราเอลขึ้นมาได้ การเกิดสงครามยิว-อาหรับ จากนั้นตะวันออกกลางได้ก้าวเข้าสู่ภาวการณ์เผชิญหน้าและการเลือกข้างในช่วงสงครามเย็น ความเจ็บปวดและความไม่พอใจต่อการกระทำของโลกตะวันตกต่อชาวอาหรับและมุสลิมได้ก่อเกิดบุคคลผู้เป็นนักคิดที่มีอิทธิพลต่อนัก

* อาจารย์ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

อิสลามนิยม รวมทั้งขบวนการต่าง ๆ ไปจนถึงขบวนการอย่าง “อัล-กออิดะฮ์” และบุคคลอย่าง “อุสามะฮ์ บิน ลาดิน” ที่นำอิสลามไปใช้ปลุกเร้าและตอบโต้ตะวันตก สำหรับผู้ที่ไม่สันทัดในเรื่องราวของอิสลาม อิสลามการเมือง และการเมืองในตะวันออกกลางอาจต้องศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งอื่นหรือหนังสืออื่นในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นมาของดินแดนและรัฐชาติในตะวันออกกลางโดยเฉพาะในช่วงศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 เพื่อทราบความเป็นมาของการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา และภูมิรัฐศาสตร์ของตะวันออกกลาง

หนังสือนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 11 บท เริ่มจากบทที่ 1-5 เป็นการอธิบายความสำคัญของปัญหา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แบบอิสลามิกฟันดาเมนตัลลิสม์ แนวคิดเกี่ยวกับสงครามศักดิ์สิทธิ์และญิฮาด มุญาฮิดีน นักอิสลามนิยม คำสอนท่านศาสดาในเรื่อง “อุมมะฮ์” นักคิดที่เป็นแรงบันดาลใจของการเมืองอิสลามในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 และนักคิดมุสลิมที่มีอิทธิพลต่อนักอิสลามนิยมในปัจจุบัน เช่น ซัยยิด กุฏบ์ หนึ่งในผู้นำทางความคิดของกลุ่มภราดรภาพมุสลิมแห่งอียิปต์ และจากบทที่ 7-11 ผู้เขียนได้กล่าวถึงขบวนการอิสลามต่าง ๆ เช่น ขบวนการภราดรภาพมุสลิมซึ่งแน่นอนว่าต้องเกี่ยวพันกับอิสลามการเมืองของอียิปต์จึงนับว่าเป็นบทที่สำคัญอันเนื่องจากกลุ่มภราดรภาพมุสลิมในเวลานี้ได้ผงาดขึ้นบนเวทีการเมืองการปกครองอียิปต์หลังปรากฏการณ์อาหรับสปริงทั้งยังมีตัวแทนกลุ่มที่ได้กุมบังเหียนการปกครองและรั้งตำแหน่งประธานาธิบดีแห่งอียิปต์อีกด้วย หลังจากที่โดนรัฐบาลและฝ่ายกองทัพอียิปต์ไล่ล่ากวาดล้างมาตลอดหลายทศวรรษ นอกจากนั้น ผู้เขียนยังได้นำเสนอเรื่องราวของอิสลามการเมืองในอัฟกานิสถานและกองกำลังฎอลิบาน บทบาทของนักการศาสนาในการเมืองอิสลามของสาธารณรัฐอิสลามแห่งอิหร่าน การเมืองในซาอุดีอาระเบีย ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างนักปกครองอันหมายถึง ราชวงศ์กับนักการศาสนาคือ บรรดาอุลามาอ์ดำเนินไปอย่างลงตัวและก่อเกิดสมดุลแห่งราชอาณาจักรอิสลามที่สำคัญยิ่งนี้ ทั้งการเข้าถึงโครงสร้างอันสำคัญยิ่งนี้มีเพียงนักวิชาการจำเพาะที่ต้องเชี่ยวชาญด้านโลกมุสลิมเท่านั้นจึงจะมองเห็นดุลยภาพนี้และนำเสนอข้อมูลทางวิชาการนี้แก่สาธารณชนได้ นอกจากนั้นผู้เขียนยังได้กล่าวถึงขบวนการฮิซบุลลอฮ์กับอิสลามการเมืองในเลบานอน และจบเรื่องราวของอิสลามการเมืองในการเมืองตะวันออกกลางด้วยเรื่องราวของขบวนการฮามาส กับอิสลามการเมืองในปาเลสไตน์ที่ถูกยึดครอง ทั้งยังมีดรรชนีคำศัพท์ไว้ให้ค้นหาสิ่งต่าง ๆ อีกด้วย

สิ่งที่เพิ่มคุณค่าให้แก่หนังสือเล่มนี้นอกเหนือไปจากเนื้อหาที่ดำเนินไปอย่างครอบคลุม

บริบทต่าง ๆ ของอิสลามการเมืองและการเมืองในตะวันออกกลางก็คือ การตอบโจทย์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกยุคโลกาภิวัตน์เป็นประการแรก โดยมีอิสลามการเมืองและชาติต่าง ๆ ในดินแดนตะวันออกกลางเป็นผู้ขับเคลื่อนและแสดงบทบาท และสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเมืองตะวันออกกลางนั้นมีผลทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมแก่โลกในยุคนี้ไม่ว่าจะเป็นในทางบวกหรือทางลบ ขณะที่องค์ความรู้ของผู้คนในสังคมไทยต่ออิสลามการเมืองและการเมืองในตะวันออกกลางยังมีอยู่อย่างจำกัด ประการที่สองก็คือ ผู้เขียนเป็นผู้ที่ศึกษา วิจัย และคร่ำหวอดอยู่ในโลกอิสลาม และตะวันออกกลางมาอย่างยาวนาน ได้เยี่ยมเยือนบรรดาผู้นำชาติตะวันออกกลาง พบปะผู้นำขบวนการต่าง ๆ ผู้นำทางความคิดและแม้แต่กับสาธารณชนคนรากหญ้าในกลุ่มประเทศตะวันออกกลางตั้งแต่ก่อนและหลังช่วงอาหรับสปริง จึงทำให้การเขียนหนังสือเล่มนี้ปรากฏออกสู่แวดวงวิชาการอย่างตรงประเด็น มีมาตรฐาน และคุณค่าทางวิชาการ